

PSYCHOLOGIE U NÁS A JINDE

50 LET PhDr. ANTONÍNA VELEHRADSKÉHO

Psychologie práce představuje v ČSSR vyhraněnou a významnou oblast jak teoretického psychologického myšlení, tak i užití psychologických poznatků v hospodářské praxi socialistické společnosti. Profil tohoto oboru krystalizoval a dále se upřesňuje v náročných diskucích, které probíhají mezi psychology práce i v konfrontaci výsledků psychologické činnosti s potřebami hospodářské praxe od poloviny padesátých let. V celém tomto období byl význačný přínos dr. Velehradského. Upřesňování teoretických výchozích hledisek, provádění angažovaných provozních expertíz, publikační aktivita (seznam publikací zahrnuje více než 80 titulů), vzdělávací a osvětová činnost, organizační zajišťování oboru, vedení mladých psychologů práce, ve všech těchto oblastech je citelně znát jeho ruka. Je málo psychologů, kteří pro obor vynaložili tolik osobní zaujatosti a intenzivního úsilí.

PhDr. Antonín Velehradský se narodil 8. dubna 1927 v Novém Bydžově. V roce 1953 vystudoval na filozofické fakultě University Karlovy psychologii a filozofii. Bylo to v době, kdy psychologie teprve hledala cesty do praxe rozvíjející se socialistické společnosti. Úspěšnou orientací psychologů na hospodářskou oblast zpravidla znesnadňuje malá zkušenost z angažované politické nebo veřejné prospěšné činnosti a rovněž neznalost podnikové problematiky. Dr. Velehradský po absolvování vysokoškolského studia pracoval několik let v oblasti podnikové výchovy kádrů. V této době měl již bohaté zkušenosti z práce ve stranických a odborářských funkcích.

Po takovéto přípravě začíná v roce 1958 první významný úsek jeho odborné psychologické činnosti, kterou představuje účast na koncipování a rozvíjení psychologie v železniční dopravě. Kolektiv psychologů pracujících na tomto úseku na sklonku padesátých let výrazně přispěl k formování progresivního a nosného profilu psychologie práce v ČSSR, ve kterém se organicky propojuje teoretická rozborová činnost s provozním vyústěním, vysoká odborná úroveň s angažovanou společenskou aktivitou. Činnost v této oblasti samozřejmě vedla i k prohlubování odborné specializace, dr. Velehradský se vypracoval na zkušeného diagnostika a poradce v oblasti pracovní a osobní způsobilosti. Výrazem toho je skutečnost, že od roku 1963 pracoval již jako vedoucí psycholog práce ministerstva dopravy.

Druhý významný úsek v odborné dráze dr. Velehradského začíná v roce 1965, kdy převzal vedení katedry psychologie práce Institutu pro výchovu vedoucích pracovníků chemického průmyslu. Těžiště jeho odborné práce se přesunulo do přípravy vedoucích pracovníků v oblasti vedení lidí a do hodnocení vedoucích pracovníků. Na základě dlouhodobě prováděných provozních rozborů vedl přípravu té části systému školení mistrů a později středně vedoucích pracovníků v podnicích chemického průmyslu, která má společenskovední obsah. Výsledky této práce se stále s úspěchem využívají. Dále významně přispěl ke koncipování systému komplexního hodnocení vedoucích pracovníků, který je zaveden v celém národním hospodářství. Toto období dokládají desítky učebních textů, výzkumných zpráv a odborných statí.

Třetí úsek odborné práce dr. Velehradského začíná v roce 1974, kdy se stává členem katedry ekonomické sociologie a psychologie Vysoké školy ekonomické. Velmi úspěšně zvládá náročné pedagogické úkoly v přípravě ekonomů a vedoucích pracovníků a rozvíjí i výzkumnou práci zaměřenou na metodické a kvalifikační problémy řídicí činnosti.

I letmé načrtnutí odborné činnosti dr. Velehradského nutí k uznání jeho pracovitosti a houževnatosti. Všichni, kteří ho znají z osobního styku, si ještě více váží jeho citlivosti, skromnosti a upřímného přátelství. U příležitosti významného životního jubilea jménem všech spolupracovníků a přátel přeje dr. Antonínu Velehradskému další úspěchy ve vědecké a pedagogické práci, osobní spokojenost a pevné zdraví.

J. Růžička

JUBILEUM POPREDNÉHO SLOVENSKÉHO PSYCHOLÓGA

Dr. Ivan Šipoš, CSc., vedúci vedecký pracovník a vedúci oddelenia všeobecnej psychológie Ústavu experimentálnej psychológie SAV prekročil dňa 27. marca 1977 päťdesiatku.

Narodil sa v Ružomberku, kde strávil detstvo ako aj študentské roky. Na filozofickej fakulte UK študoval v r. 1946–50 filozofiu a angličtinu. Po skončení pôsobil niekoľko rokov ako profesor v neďalekom Turčianskom Martine a v susednej Žiline, vo vtedajšom Krajskom pedagogickom ústave. Tu sme s ním nadviazali kontakt, ktorý po istých peripetiách vyústil do prechodu do Bratislavy; spočiatku akoby „cezpolne“, neskôršie naplno.

Od r. 1961 pôsobí teda v Ústave experimentálnej psychológie SAV. Všeličo nasvedčuje tomu, že prechod znamenal významný predel v živote nášho „jubilanta“. Nielen že sa mu sprístupnili nové sféry činnosti izomorfnej s jeho schopnosťami, ale v nových rolách a úlohách sa zrodili aj nové dimenzie jeho činnosti. Málokto z nás dosiahol v tak krátkom čase všetko to, čo vytvára image popredného psychologického odborníka u nás, ako práve dr. Šipoš. Prirodzene, po zásluže. Najprv sa naplno oddal experimentovaniu, ktoré ho vyzbrojilo erudíciou, v psychológii najperspektívnejšou. Potom sa chtiac-nechtiac dostal do prúdu vedecko-organizačných činností, z ktorých sa sotva dá celkom vystúpiť. Napokon v rokoch politickej konsolidácie naplno rozvinul propagandistickú a popularizačnú činnosť.

Dr. Šipoš publikoval okolo 80 pôvodných štúdií, väčšinou z oblasti poznávacích procesov, čo je úctyhodný výkon. No neostal len pri tom. Jedna syntetická monografia — Pamäť a znovuzpoznanie — vyjde vo Vyd. Veda v roku jeho životného jubilea a učebný text — Psychológia pamäti — sa pripravuje v SPN. Obe knižky sú, avizujem, nesporným prínosom. V tomto zameraní vykonáva aj vedecko-organizačnú prácu ako vedúci čiastkovej úlohy štátneho plánu výskumu, organizátor sympózií na rôznych podujatiach, školiteľ atď. Jeho psychologická erudícia však do značnej miery prekračuje psychológiu poznávacích procesov; dobre sa vyzná v psycholingvistiky, v pedagogickej psychológii, psychológii práce, sociálnej psychológii a čiastočne aj v ďalších oblastiach. „Sociálna psychológia práce“ (Vyd. Práca 1975, ktorú napísal spolu s T. Kolárikom), reprezentuje takúto jeho orientáciu za posledné roky azda najviac. Jeho psychologickú erudíciu umocňuje pohotové ovládanie marxistickej filozofie a aktívne ovládanie viacerých cudzích jazykov. Na medzinárodných podujatiach nielen prednáša, ale aj živo diskutuje.

Na úseku vedecko-organizačných aktivít prešiel dr. Šipoš *de facto* takmer všetkými významnejšími funkciami. Začal ako funkcionár oblastnej skupiny SPS a po prechode do SAV bol „všestranným“ tajomníkom časopisu *Studia psychologica* v rokoch jeho zrodu, neskoršie vedeckým tajomníkom SPS. T. č. je členom rôznych orgánov SAV a od r. 1976 predsedom Slovenskej psychologickej spoločnosti pri SAV.

V ústave ho nemožno hocikedy nájsť, pretože značnú časť kapacity venuje verejnospoločenskej činnosti. Od r. 1965 je členom KSČ; aj tu zastával a vykonáva viaceré významné funkcie. Príznačné je preňho, že politickú prácu výrazne spája s odbornou. Pomáhal zrodu a neskoršie aj viedol Katedru psychológie Inštitútu SLOVCHÉMIE, čiastočne pôsobil na Katedre pedagogickej psychológie FF UK bol predsedom Sekcie pedagogiky-psychológie pri MŤ SAS, je stálym spolupracovníkom Čs. rozhlasu v Bratislave; počet príspevkov do bežnej tlače by nevedel presne vyčísliť pravdepodobne ani sám. Podobné platí aj o jeho extenzívnej prednáškovej činnosti. Za angažovanú popularizačnú činnosť dostal r. 1972 cenu Predsedníctva SAV.

Pri vstupe do obdobia tzv. neskoršej dospelosti želáme mu nielen dostatok zdravia a síl, ale aj ďalšie prenikavé výsledky v jeho všestrannej činnosti. Damián Kováč

LENINGRADSKÁ KONFERENCA O MEDICÍNSKÉ PSYCHOLOGII

Třídenní konference, konaná ve dnech 12.—14. října 1976 v psychoneurologickém ústavu V. M. Bechtěreva, projednala základní otázky medicínské psychologie a psychoterapie při alkoholismu, neurózách a hraničních stavech.

Plenární zasedání prvního dne bylo věnováno teoretickým problémům medicínské psychologie. Kabanov definoval medicínskou psychologii jako aplikovanou oblast psychologie využívanou v medicíně

ke zkoumání psychických faktorů, které ovlivňují vývoj nemoci, její profylaxi a léčení, ke zkoumání vlivu různých nemocí na psychiku, ke zkoumání psychických projevů různých nemocí v jejich dynamice a ke zkoumání charakteru vztahu nemocného člověka s jeho mikroprostředím. Takto chápaná medicínská psychologie je základním faktorem k vytvoření vědecky podložené psychoterapie. Hlavním předmětem medicínské psychologie musí být psychologie osobnosti nemocného člověka. Ličko podtrhl psychologii vztahů podle Mjasiščeva jako základní teoretickou koncepci sovětské medicínské psychologie. Tonkonogij se zabýval systémove informacním přístupem s využitím po-